

Міністерство освіти і науки України
Науково-методичний центр вищої освіти
Міністерства освіти і науки України
Інститут педагогіки АГІН України
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
**“БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ
ПРИРОДНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ”**

ХІІ КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ

Збірник наукових праць 26 - 27 травня 2005 року

За участю науковців, шкільних педагогів, аспірантів, магістрантів,
студентів

Полтава - 2005

УДК 37: 177.7

"БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ" / КОЛ. АВТ.-
ПОЛТАВА: АСМІ, 2005.- 356 с.

У збірнику вміщено матеріали, присвячені сучасним педагогічно-освітнім стратегіям модернізації змісту природничої педагогічної освіти. Збірник укладено за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції "Болонський процес; модернізація змісту природничої педагогічної освіти" (Полтава, травень 2005 р.).

Для наукових працівників, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, вчителів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пашенко Володимир Олександрович - доктор історичних наук, професор, академік АПН України, ректор
Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Члени редакційної колегії:

Тягло Євгеній Іванович - кандидат історичних наук, доцент, проректор з наукової роботи Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Гриньова Марина Вікторівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності,
декан природничого факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Байрак Олена Миколаївна - доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри екології й охорони довкілля
Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Бурда Михайло Іванович - доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, заступник
директора Інституту педагогіки АПН України

Бурніська Ніна Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, почесний академік, головний науковий
співробітник Інституту педагогіки АПН України

Величко Людмила Петрівна - кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії хімічної і біологічної освіти
Інституту педагогіки АПН України

Ганон Світлана Василівна кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри ботаніки Полтавського державного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Гаркович Олексій Леонідович - кандидат біологічних наук, доцент, докторант кафедри педагогічної майстерності
Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Даценко Олександр Антонович - начальник
міського відділу культури і дозвілля м. Полтави

Джурка Григорій Федорович - кандидат хімічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії Полтавського державного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Дзюбаненко Антоніна Степанівна директор ботанічного саду природничого факультету Полтавського державного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Животовська Людмила Анатоліївна - кандидат біологічних наук, доцент, учений секретар Науково-методичного
центру вищої освіти Міністерства освіти і науки України

За калюжний Віктор Маркович - кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент, завідувач кафедри біології людини і
тварин Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Зезекало Іван Гаврилович - доктор технічних наук, професор кафедри хімії Полтавського державного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

Нікітіченко Наталія Миколаївна - асистент кафедри хімії Полтавського державного педагогічного університету імені
В.Г. Короленка

Опара Микола Миколайович - кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи
Полтавської державної аграрної академії

Пустовіт Сергій Віталійович асистент кафедри хімії Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.
Короленка

Страшко Станіслав Васильович - кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри основ медичних знань і
валеології, заступник директора Інституту педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П.
Драгоманова

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хомич Лідія Олексіївна - доктор педагогічних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки і педагогіки
початкового навчання Полтавського ДПУ ім. В.Г. Короленка, професор

Цибрицький Олег Ігоревич - доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біологічної та органічної хімії
Миколаївського класичного університету.

Друкується за ухвалою Вченої ради Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(протокол № 13 від 28 квітня 2005 року)

**Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть
автори статей**

І в таких умовах, може, як ніколи, важливе єднання психології, педагогічної та вікової психології, психології творчості, психології організаторської діяльності, інформаційної психології та інших сучасних напрямів і нових напрямів педагогіки, які лише в єдності будуть спрямовувати свої зусилля на розвиток особистості.

У традиціях вітчизняної науки, в її історичному досвіді - потенції й майбутнє психології і педагогіки, які свідчать, що з живої об'єктивної, реальної історії відростають нові пагони, які ще дадуть плоди.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС - ЦЕ РЕЗУЛЬТАТ І ПЕРЕДУМОВА ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Томілін Олексій (Полтава)

Як Європейська країна, Україна, не може залишатися осторонь того, що відбувається нині у європейській вищій освіті. Ми не можемо жити за моделями, не типовими для Європи. Вже зроблено чимало, багато сказано і написано. Болонська декларація передбачає перехід на єдині вимоги єдині критерії та стандарти вищої освіти.

Болонський процес - це процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи. Його метою є створення до 2010 року європейського наукового та освітнього простору задля підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності європейської вищої школи

Приєднання України до Болонського процесу - неминуче. Про це свідчить низка законодавчих актів: Указ Президента України "Про заходи щодо вдосконалення вищої освіти України" від 17 лютого 2004 №199/2004; наказ міністерства освіти і науки України "Про затвердження програми дій щодо реалізації положень Болонського процесу в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 рік" №49 від 23 січня 2004 року; наказ Міністерства освіти і науки України "Про введення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу" №48 від 23 січня 2004 року.

Болонський процес - міжурядова ініціатива, метою якої є створення єдиних стандартів освіти та науки в Європі до 2010 року. В її основу закладено Magna Charta Universitatum (Велику Хартію Університетів), підписану міністрами освіти Франції, Італії, Великобританії та Німеччини.

Процес об'єднання Європи, його поширення на Схід і на Прибалтійські країни супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері. Болонський процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья, де було започатковано такі ініціативи. Цей процес має дві складові: формування співдружності провідних європейських університетів відповідно до принципів, викладених у Великій хартії, університетів та об'єднання національних систем освіти і науки в європейський простір з єдиними вимогами, критеріями і стандартами. Головна мета цього процесу - це консолідація зусиль наукової та освітньої громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі (наприклад, протягом останніх 15-20 років вона значно поступається американській системі), а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях [1,2,3].

Європейські заклади вищої освіти закликають уряди своїх держав та в контексті Європи сприяти змінам, надати загальну схему для координації та керівництва до зближення. Вони підтверджують свою спроможність та бажання спільними зусиллями розпочати та підтримати позитивні зрушення у такому:

- знайти нове визначення вищої освіти та науковій діяльності для всієї Європи;
- реформувати та омолодити програми і вищу освіту загалом;
- посилити та взяти за основу у вищій освіті наукову роботу;

запровадити загальноприйняті механізми оцінювання, забезпечення та сертифікації якості;

- виходити зі спільних ознак в європейському контексті та забезпечити подібність між різними закладами освіти, програмами та ступенями;
- сприяти мобільності студентів та викладацького складу, а також влаштуванню випускників на європейському ринку праці;
- підтримувати зусилля на шляху модернізації університетів у країнах, де існують проблеми побудови Європейського простору вищої освіти;
- не зупинятися перед проблемами визнання, привабливості та конкурентоспроможності у своїй країні, в Європі і світі, а також і надалі розглядати вищу освіту як безумовний громадянський обов'язок [4].

В травні Україна мусить приєднатись до Болонського процесу, ми станемо повноправним членом європейського освітнього простору.

Аналіз матеріалів Болонського процесу, наявна література і відповідні теоретичні напрацювання в Україні дають змогу визначити проблеми на найбільш актуальні теми для дослідження і дискусії. Серед них:

- філософсько-методичні та теоретичні проблеми розвитку освіти в умовах глобалізації;
- проблеми взаємодії процесів глобалізації та регіоналізації;
- євро інтеграція України: стан та перспективи;
- освітня політика України в контексті Болонського процесу;
- пріоритети системно-інституційної структуризації та основні шляхи модернізації освіти України;
- удосконалення інноваційних механізмів управління у сфері освіти;
- розвиток освіти в незалежній Україні: досвід, проблеми та перспективи;
- законодавче регулювання у сфері освіти та порівняльний аналіз вітчизняних і міжнародних правових засад;
- місце та роль громадськості в управлінні освітою: вітчизняний і зарубіжний (європейський досвід) [5].

Нам потрібно говорити сьогодні відверто, чесно, критично і конструктивно обговорити недоліки, проблеми і перешкоди, які заважають вищій освіті і науці досягти необхідних результатів.

Основу якісних змін у державі визначено Програмою Президента України Віктора Ющенка "Десять кроків назустріч людям", її конкретизовано в Програмі діяльності Уряду "Назустріч людям".

Виходячи з неї, визначено п'ять пріоритетних напрямків діяльності у сфері освіти і науки на найближчий період:

- європейський рівень якості і доступності освіти;
- духовна зорієнтованість освіти;
- демократизація освіти,
- соціальне благополуччя науковців і педагогів;
- розвиток суспільства на основі нових знань.

Найперше і найголовніше - це забезпечення якості вищої освіти і її розвитку, яка ще ніколи не мала важливого соціального та економічного значення, як в теперішній час.

Задля впровадження моделі стандартизованого додатка до диплома у вищій школі України має бути впроваджена кредитно-модульна система організації навчального процесу та система об'єктивного педагогічного контролю знань.

Підставами для впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в Україні є таке:

- інтеграція до Європейського простору вищої освіти,
- входження до Болонського процесу;
- вступ до Світової організації торгівлі;
- реалізація дистанційної форми вищої освіти.

Болонський процес не є процесом, що має ознаки певної автономної чи надбудови. Це

власне те, чим мали б опікуватися щоденно незалежно від того, освячена чи ні ця важлива для освіти діяльність під назвою Болонська декларація. Далі маємо прийняти за вихідну засаду і наступне: те, що отримало назву Болонський процес, те, що характеризує його змісту – це має бути не уніфікацією європейської освіти, а її гармонізацією.

змісту - це має бути не уніфікацією європейської освіти, а її гармонізацією.

Болонський процес міг би мати і іншу назву та форми реалізації, але для нас це має означати лише одне: маємо завдяки цьому процесу набути нових конкурентних переваг, маємо досягти нового рівня конкурентоздатності наших випускників і одночасно гармонізувати нашу освіту, зробити так, щоб ми були зрозумілі Європі, а Європа була зрозуміла нам. Ті ж елементи уніфікації, які є в документах Болонського процесу маємо так вписати в практику освітньої діяльності, щоб не зашкодити вітчизняній освіті, зберегти елементи власних конкурентних переваг та природити їх кращими надбаннями світової практики.

Література

1. Указ Президента України “Про заходи щодо вдосконалення вищої освіти України” від 17 лютого 2004 № 199/2004.
2. Наказ міністерства освіти і науки України “Про затвердження програми дій щодо реалізації положень Болонського процесу в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 рік” №49 від 23 січня 2004 року.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про введення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу” №48 від 23 січня 2004 року.
4. В.С. Журавський, М.С. Згуровський “Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти”, Київ, 2003, “Промелектроніка”
5. З І. Тимошенко “Болонський процес: сутність, витоки та етапи розвитку”, Економічний часопис - XXI, Київ, №7-8, 2004, С. 46-47.

ПАРАМЕТРИ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Флегантова Бела, Флегантов Леонід (Полтава)

Процес створення єдиного європейського і освітнього і наукового простору, відомий як Болонський процес, ґрунтується на єдиних для всієї Європи критеріях і стандартах освіти. Термін „Болонський процес” походить від назви містечка Болонья в Італії, де 18-19 червня 1999 року була підписана Спільна заява європейських міністрів освіти під назвою „Зона європейської вищої освіти”, яка визнана офіційним документом, що започаткував Болонський процес. Ця заява відома також як „Болонська Декларація”.

Головні цілі Болонського процесу. Міжурядові угоди країн-учасниць процесу передбачають: перехід до єдиної системи порівняльних ступенів вищої освіти (наукових ступенів); перехід до єдиної системи освіти, основаної на двох основних циклах навчання – до ступеневому (підготовка бакалаврів) та після ступеневому (підготовка магістрів та докторів, залежно від терміну навчання), впровадження єдиної системи вимірювання, обліку та зарахування трудомісткості навчання - системи кредитів на зразок ECTS; сприяння мобільності студентів, викладачів, дослідників, адміністративного персоналу для одержання освіти, проведення досліджень, викладання та стажування в європейському регіоні; сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти.

Документальні джерела і динаміка Болонського процесу. 1988 рік - Хартія університетів (концепція університету, як самостійної організації, 430 університетів Європи), 1997 рік - Лісабонська конвенція (взаємовизнання кваліфікації вищої освіти); 1998 рік - Сорбонська декларація (узгодження структури вищої освіти, 4 країни); 1999 рік - Болонська декларація (започаткувала Болонський процес, 30 країн); 2001 рік - Конференція у Саламанці (обговорення цілей, принципів та пріоритетів європейської вищої освіти, понад 300 університетів Європи); 2001 рік - Зустріч європейських міністрів освіти в Празі, Празьке комюніке (33 країни); 2003 рік — Конференція європейських міністрів освіти, Берлінська